

EFN MATRICA ZA RADNU SNAGU

3+1

SUMIRANA VERZIJA

SADRŽAJ

I.	Istorijat	str.3
II.	Pregled tri kategorije zdravstvene njegе:	
	Definicije, kompetencije i kvalifikacije	str.4
III.	Vodeći principi koji se odnose na zdravstvene pomoćnike (HCAs)	str.7
IV.	Zaključak	str.9
	EFN Kontakti.....	str.11

I. ISTORIJAT

Prepoznata kao predvodnik u ovoj izuzetno važnoj temi za ovu profesiju, uz priznavanje da je EFN unijela ovu debatu u Evropski parlament 2010. godine publikovanjem pisane deklaracije o EU radnoj snazi u zdravstvu (n°40/2010), EFN i njeni članovi intenzivno su lobirali da istraživači i kreatori politike sarađuju po pitanju ove suštinski važne teme za sestre i sestrinsku profesiju. Ali jasno je da kada je u pitanju EU zdravstvena radna snaga, došlo je do minimalnog napretka evropskih i međunarodnih institucija, i sadašnji podaci koji su prikupljeni na nacionalnom, EU i međunarodnom nivou prilično su fragmentirani, nepotpuni i neuporedivi na nacionalnom i međunarodnom nivou. Stoga, oni se ne mogu koristiti u kreiranju EU politike. Zato je potrebna ažurirana i sveobuhvatna slika sestrinske profesije.

S tim u vezi, EFN članovi su odlučili da izrade "EU Matricu za zdravstvenu radnu snagu 3+1" koja se koristi na EU nivou, a do nje su došli prikupljanjem kvalitativnih i kvantitativnih podataka u vezi sa tri kategorije zdravstvene njegе (opšta sestra, specijalistička sestra i napredna sestra u praksi), uz priznavanje važne uloge zdravstvenih pomoćnika (HCAs) i rukovodeće uloge sestara u superviziji razvoja HCA, imajući u vidu EFN saopštenje o stavu u vezi sa Principima koji potpomažu razvoj HCAs. Ovaj ogroman rad ima cilj da pomogne buduće scenarije konfiguracija radne snage koje nastavljaju da pružaju visokokvalitetnu i bezbjednu njegu onima kojima je potrebna njega.

Ova Matrica, koja uključuje informacije o obrazovanju, kvalifikacijama i kompetencijama svake kategorije, i pokazuje zajedničke strane i razlike između ove tri kategorije i HCAs u 35 država, fleksibilan je radni dokument koji će biti ažuriran na osnovu budućeg raspoloživog istraživanja i razvoja na EU nivou, dok bi priznavanje u pojedinačnim državama članicama moglo da podstakne dodatne vještine i kompetencije koje nisu navedene u Matrici.

II.

PREGLED TRI KATEGORIJE U ZDRAVSTVENOJ NJEZI : DEFINICIJE, KOMPETENCIJE I KVALIFIKACIJE

Ove tri kompetencije imaju cilj da obezbijede jasnost ne samo za prikupljanje uporedivih podataka za planiranje i predviđanje (OECD, Zajednička akcija, ILO, ...), već i za evropske vještine/kompetencije, kvalifikacije i za profesije u budućnosti.

- **Prva kategorija "Opšta sestra ili registrovana sestra":** ima zakonsku osnovu u EU zakonu, Direktiva 2005/36/EC, poglavje 3 Acquis Communautaire-a (pravnih tekovina), koja je modernizovana Direktivom 2013/55/EU.
- **Druga kategorija "Specijalistička sestra":** postoje razne specijalnosti i trajanja obrazovanja u raznim EU državama, ali zajednički trend je da specijalističko obrazovanje započinje nakon sticanja kvalifikacije opšte sestre, preko postdiplomskih studija.
- **Treća kategorija "Napredna sestra u praksi":** je registrovana sestra koja je stekla dalje znanje i ekspertizu, kliničko rasuđivanje, može da pruži vještu i samoinicijativnu njegu i istraživanje. Ovaj nivo je visokokvalifikovana radna snaga koja se traži u kliničkoj praksi.

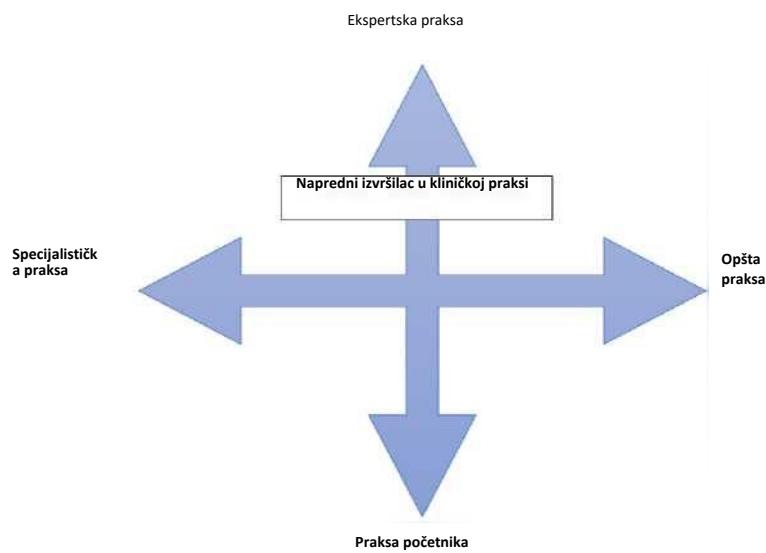
	Opšta sestra (RN)	Specijalistička sestra (SN)	Napredna sestra u praksi (ANP)
Definicija <i>(u skladu sa ICN definicijama i modernizovanom Direktivom 2005/36/EU, Direktivom 2013/55/EU)</i>	Samoregulisani zdravstveni profesionalac koji radi samostalno i u saradnji sa drugima i koji je zavšio obrazovni program za sestre i kvalifikovan je i ovlašćen da u svojoj zemlji radi kao opšta sestra. Uspješno je završio obrazovni program kojeg je odobrio sestrinski odbor/savjet; prošao je potrebnu procjenu koju je ustanovio sestrinski odbor/savjet; prošao je potrebne procjene koje je ustanovio sestrinski odbor/savjet za početak bavljenja ovom profesijom; nastavila da zadovoljava standarde sestrinskog odbora/savjeta; (u vezi sa članom 31 modernizovane Direktive 2005/36/EC)	Sestra pripremljena za napredni stepen i ovlašćena je da radi kao specijalista sa ekspertizom u određenoj sestrinskoj oblasti	Napredna sestra u praksi ovlašćena je da radi na naprednom nivou sestrinstva i pružanja zdravstvene zaštite. Specifične karakteristike ove uloge oblikovane su kontekstom i/ili državom u kojoj je on/ona akreditovan/a da radi.
Radni razvoj:	<u>Modernizovana Direktiva 2005/36/EC: Član 31</u>	<u>EFN Izvještaj po zemljama u vezi sa 3 kategorije u zdravstvenoj njези</u>	<u>EFN Izvještaj po zemljama u vezi sa 3 kategorije zdravstvene njage + ENS4Care WP4 + OECD</u>
Specifične kompetencije:	<ul style="list-style-type: none">• Samostalno dijagnostikovanje potrebne zdravstvene njage uz korišćenje postojećeg teorijskog i kliničkog znanja i planiranje, organizovanje i implementiranje zdravstvene njage u liječenju pacijenata na osnovu stečenih znanja i vještina u cilju poboljšanja profesionalnog rada.	<ul style="list-style-type: none">• Analiziranje kompleksnih kliničkih problema uz korišćenje relevantnog znanja, uspostavljanje dijagnoze, započinjanje i evaluacija liječenja pacijenata u evidenciji, uključujući prepisivanje lijekova i aktivno praćenje efikasnosti liječenja pacijenata.• Rad u proširenom djelokrugu rada u cilju sprovođenja naprednog liječenja, dijagnostičkih i invazivnih	<ul style="list-style-type: none">• Samostalno ispitivanje, uspostavljanje dijagnoze i prepisivanje terapeutskih intervencija baziranih na multiprofesionalnom okruženju, unutar oblasti specijalizacije uz primjenu dogovorenih protokola.• Odgovornost za kliničko odlučivanje na nivou napredne prakse putem upravljanja slučajeva pojedinačnih pacijenata, porodica i zajednica.

	<ul style="list-style-type: none"> Zajednički efikasan rad sa drugim akterima u zdravstvenom sektoru, uključujući učešće u praktičnoj obuci zdravstvenih radnika na osnovu stečenog znanja i vještina. Jačanje pojedinaca, porodica i grupe u pravcu zdravljivačina života i samonjegovanja na osnovu stečenog znanja i vještina. Samostalno iniciranje mjera za zaštitu života i sproveđeњe mjera u kriznim i katastrofalnim situacijama. Samostalno savjetovanje, upućivanje i pomaganje osobama kojima je potrebna njega i njihovih najbližih; Samostalno obezbjeđivanje kvaliteta i evaluacije zdravstvene njage Sveobuhvatno profesionalno komuniciranje i saradnja sa drugim profesijama u zdravstvenom sektoru. Analiziranje kvaliteta njage radi poboljšanja sopstvene profesionalne prakse kao opšte sestre. 	<p>intervencija koje se odnose na posebnu oblast specijalizacije.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identifikovanje potreba za promovisanjem zdravlja i obrazovanjem kod pacijenata unutar određene oblasti specijalizacije i razvoj i implementiranje strategija na odgovarajući način. Praćenje tehnoloških razvoja i obrazovanje sestara, drugih zdravstvenih profesionalaca i grupa pacijenata u vezi sa naprecima u određenoj oblasti specijalizacije. Dalji razvoj komunikacijskih vještina i sposobnosti formulisanja i prenošenja kompleksnih kliničkih pitanja pacijentima, rođacima i drugim zdravstvenim profesijama, identifikovanje pacijentovih potreba za zdravstvenom zaštitom i njegovom i razvoju odgovarajućih planova njage i liječenja u multiprofesionalnom okruženju. Vođenje i koordinisanje liječenja pacijenata u specijalističkoj oblasti radi obezbjeđivanja kontinuiteta i potpunosti njage. Evaluacija i preuzimanje kontrole u oblasti specijalizacije radi obezbjeđenje pružanja kvalitetne i bezbjedne zdravstvene njage. Kritičko razmišljanje i davanje doprinosata stalnom razvoju određene oblasti specijalizacije i praksi zasnovanoj na istraživanju, kroz učešće u programima za profesionalni razvoj i istraživanje. 	<ul style="list-style-type: none"> Identifikovanje prevencije rizika i promovisanje zdravstvenih prioriteta u cilju razvoja i implementiranja relevantnih strategija unutar opsežnije strategije za javno zdravljje. Vođenje, savjetovanje i obrazovanje drugih zdravstvenih profesionalaca o najnovijim inovacijama u praksi, uzimanje uloge mentora i modela uzora, i aktivno angažovanje u prenosu znanja na zajednicu pacijenata. Agresivno komuniciranje i jednaki doprinos formiranju i prenošenju komunikacijskih vještina i sposobnosti uključujući raspodjelu zdravstvenih fondova. Samostalno sprovođenje sveobuhvatne zdravstvene procjene i korišćenje profesionalnog procjenjivanja u cilju davanja uputa za ljekare specijaliste ili druge zdravstvene profesije i ustanove pacijentima kojima je potreban specijalistički pregled. Započinjanje i predvođenje promjena u zdravstvenoj zaštiti kao odgovor na pacijentovu potrebu i zahtjev za uslugom u cilju obezbjeđivanja stalnog kvalitetnog poboljšanja usluge. Ustanovljavanje istraživačkih prioriteta i predvođenje i proslijedivanje istraživačkih nalaza koji oblikuju i unaprjeđuju sestrinsku praksu, obrazovanje i politiku.
Transverzalne vještine	<p>Jezičke vještine i kompetencije: “”maternji jezik”, “strani jezik”, itd.</p> <p>Primjena znanja: “”zdravlje, bezbjednost, radna sredina”, “ICT”, “Numerika i matematika”, itd.</p> <p>Socijalne vještine i kompetencije: “Rukovođenje i upravljanje drugima”, “Rad sa drugima”, itd.</p> <p>Stavovi i vrijednosti na radu: “Vrijednosti na radu”, “Radni stavovi”, itd.</p> <p>Znanje: zakonodavstvo, forenzika, politika, pacijentova prava, etika, društveni sistem, ljudsko ponašanje, procjena i ocjenjivanje, dokumentovanje, zdravlje i bezbjednost, pacijentova bezbjednost, kvalitetno osiguranje, najbolja praksa, standardi metodologije nauke i istraživanje osnovnih nauka (npr. zdravlje, priroda): fizika, hemija, anatomija, fiziologija, psihologija, menadžment higijenom, planiranje i organizacija higijene, ekonomski i ekološki principi, društvo, kultura, životna sredina, javno zdravlje, epidemiologija, ICT, sredstva za pristupanje informacijama, CPD/cjeloživotno učenje</p> <p>Vještine: komunikacija (verbalna i neverbalna), pisanje, izvještavanje, vođenje dokumentacije, savjetovanje, posmatranje, procjena i ocjenjivanje, analiziranje, planiranje, jačanje, jezik (svoj i strani), rješavanje problema, kritički kapacitet, razmišljanje, rješenje konfliktta, distanca kod profesija, tolerancija frustracije, kapacitet samoodređenosti i samostalnog razmišljanja, profesionalna samopercepcija, razumijevanje i planiranje procesa istraživanja, informisanja pacijenata/klijenata, rukovođenje, organizovanje, upravljanje, (među)kulturno-ekološke kompetencije, rad sa ljudima, vođenje i organizovanje grupa, zaštita ranjivih grupa ljudi.</p>		

	Stavovi: empatija, saosjećanje, osjetljivost, ljubaznost, etika, zainteresovanost za ljudе, timski rad, interdisciplinarni rad, sposobnost osjetljivog slušanja, uzimanje u obzir kulturnih i regionalnih potreba, životnih stilova i vrijednosti, aktivno građansko učešće, poštovanje ljudskih i građanskih prava, društvene pravde, doprinos daljem razvoju profesije, LLL – cjeloživotno učenje, CPD – kontinuirani profesionalni razvoj – obaveze dalje edukacije		
Kvalifikacija (minimum zajedničkih zahtjeva)	Registrirana opšta sestra završava studije u trajanju od najmanje 3 godine, koje mogu da budu izražene u ekvivalentnim ECTS kreditima, i imaju najmanje 4600 časova teorijske i kliničke edukacije, gdje trajanje teorijske edukacije predstavlja najmanje jednu trećinu, a trajanje kliničke edukacije najmanje pola od minimuma trajanja obuke.	Specijalistička sestra ima postdiplomsko obrazovanje u okviru kliničke specijalnosti zdravstvene njegе. Trajanje obrazovanja zavisi od djelokruga rada i stepena samostalnosti. Obrazovanje mora da se sastoji od čvrste teorijske osnove koja je povezana sa superviziranim kliničkim obrazovanjem. Rezultati učenja moraju da budu utvrđeni u odnosu na obim rada, koji bi mogao dodatno da bude iskazan ECTS kreditima.	Napredna sestra u praksi ima post-osnovno obrazovanje/obrazovanje na master nivou, koje je više nego što je potrebno za registrovanje. Obrazovanje mora da bude ekvivalentno sa 90-120 ECTS kredita. Obrazovanje mora da se sastoji od visokog nivoa teorijskog i supervizorskog kliničkog obrazovanja. Rezultati učenja moraju da budu utvrđeni u odnosu na nivo prakse napredne sestre sa samostalnim djelokrugom rada.

Sa naprecima u zdravstvenoj zaštiti i sa produženim životnim vijekom, rastućim očekivanjima javnosti i rastućim brojevima pacijenata sa komorbiditetima, djelokrug rada sestara se proširio da bi izašao u susret ovim potrebama. Sve EU države imaju sestre koje rade u nekim specijalističkim oblastima, kao što su onkološke sestre, perioperativne sestre, sestre za oboljele od dijabetesa, sestre primarne njegе i mnoge od njih rade na veoma neprednim nivoima, čak iako nisu formalno tako identifikovane. Međutim, EU nacionalna udruženja sestara, EFN članovi, dogovorili su se oko zajedničkih principa u vezi sa definisanjem i razlikovanjem specijalističke i napredne prakse, s obzirom da sestre preuzimaju važne uloge u snaženju pružanja usluga i poboljšanju zdravstvenih rezultata raznolikih grupa klijenata:

- Napredna praksa više opisuje nivo prakse nego neku posebnu ulogu.
- Napredna praksa obuhvata i direktnu kliničku praksu i istraživanje, obrazovanje, upravljanje i rukovođenje.
- Napredna praksa se gradi i nadgrađuje na kompetencijama koje sve sestre dostignu nakon završetka njihovog početnog obrazovanja i napredna praksa prepoznaje sestrinsku ekspertizu kao kontinuum.
- Specijalistička praksa opisuje dubinu kompetencije u nekom posebnom kliničkom domenu. Ove dvije prakse nisu uzajamno isključive i neki specijalisti mogu da rade na naprednom nivou u svojoj oblasti.

I oni svi podržavaju:

- Razvoj nacionalno dogovorenih standarda za programe pripreme za naprednu praksu. Ovo je važno i za pacijente i za javnost;
- Formalno priznavanje i akreditovanje sestara koje rade na naprednom nacionalnom nivou;
- Ispitivanje potencijala za nacionalne okvire za regulisanje napredne prakse.

III. VODEĆI PRINCIPI KOJI SE ODNOSE NA ZDRAVSTVENE POMOĆNIKE (HCAs)

Obrazovanje i razvoj zdravstvenih pomoćnika (HCAs) postaje sve važnije pitanje za njegu pacijenata u cijeloj Evropi, s obzirom da se zdravstveni sistemi sve više oslanjaju na HCAs koji obavljaju sve veći broj dužnosti zbog rastućeg pritiska na zdravstvene budžete i sve većeg pomjeranja zadataka.

Sestre imaju suštinski važnu uogu u superviziji HCAs i u obezbeđivanju efikasne linije odgovornosti između registrovane sestre i HCA.

Kao glas koji predstavlja sestre širom Evrope i imajući u vidu da HCAs nisu sestre i ne mogu da zamijene njegu koju sestre pružaju, ključno je da EFN zauzme stav u vezi sa razvojem HCAs¹ u budućnosti, što se nadovezuje na EFN rad u okviru razvoja tri sestrinske kategorije. Za sestrinsku profesiju, suštinski je važno da razlika između uloge sestara i HCAs bude jasno definisana, uglavnom znajući da u EU ima različitih pristupa ulozi, propisima i zapošljavanju HCAs. Zbog ovih razlika u propisima za HCAs, EFN traži novi EU pristup.

Da bi se omogućio efikasan razvoj HCAs u budućnosti, EFN traži od Evropske komisije i država članica da daju podršku sljedećim principima:

- Jasnom artikulisanju linije odgovornosti između registrovane sestre i zdravstvenog pomoćnika.
- Obavezivanju na sveobuhvatne i dosljedne okvire da bi se obezbijedilo da HCAs mogu da pružaju bezbjednu i efikasnu njegu i da omoguće javnu zaštitu u svakoj državi članici.
- Čvrsti sistemi osiguranja kvaliteta za sve HCA programe sprovedeni su u pojedinačnim državama članicama
- Obavezivanju na stalno obrazovanje i edukaciju svih HCAs
- Razmjeni i olakšavanju najboljih praksi na EU nivou

Iako postoji jasna razlika između HCAs i tri kategorije sestara, suštinski je važno da sestre i EFN oblikuju diskusiju o HCAs kako se ona bude nastavljala.

¹ <http://www.efnweb.be/wo-content/uploads/EFN-Position-Paper-on-Principles-Underpinning-the-Development-of-HCAs-Final-Oct.2015.pdf>

Zdravstveni pomoćnik (HCA)	
Definicija <i>(u skladu sa ICN definicijama i modernizovanom, Direktivom 2013/55/EU)</i>	Pomoćnik koji pomaže sestri neposredno u zdravstvenoj njezi u institucionalnoj sredini ili zajednici na osnovu standarda i pod direktnom ili indirektnom supervizijom opšte sestre.
Radni razvoj:	EFN Izvještaj po zemljama u vezi sa 3 kategorije u zdravstvenoj njezi + CONTEC preporuke
Specifične komptencije:	<ul style="list-style-type: none"> • Rad na osnovu dodjele zadataka i pod nadzorom sestara u cilju pomaganja zdravstvene njege i administracije • Podrška sestrama putem pripreme i pružanjem dijagnostičkih i intervencijskih liječenja. • Praćenje osnovnih pacijentovih vitalnih i drugih znakova i napredovanja onako kako su to naznačile sestre i izvještavanje sestara na odgovarajući način. • Pomoć pacijentima i građanima u svakodnevnim životnim aktivnostima, uključujući higijenu, udobnost i zadovoljenje potreba ishrane i kretanja. • Prenos rutinskih informacija pacijentima/gradjanima i rođacima. • Blagovremeno i tačno komuniciranje sa sestrama i drugim zdravstvenim profesionalcima u obezbjeđivanju pružanja kvalitetne i bezbjedne njege pacijenta. • Zajednički rad sa sestrama i sa drugim zdravstvenim profesionalcima u pomaganju prilikom pružanja osnovne njege pacijenta. • Identifikovanje što je normalno u vezi sa dobrom pacijentom i građana kroz iskustvo i upućivanje, i izvještavanje o tome.
Transverzalne vještine	<p>Vještine i kompetencije razmišljanja: "kreativno preduzetničko razmišljanje", "kritičko razmišljanje", "učenje", "planiranje sopstvenog rada", "rješavanje problema", itd.</p> <p>Jezičke vještine i kompetencije: "maternji jezik", "strani jezik", itd.</p> <p>Primjena znanja: "zdravlje, bezbjednost, radna sredina", "ICT", "Numerika i matematika", itd.</p> <p>Socijalne vještine i kompetencije: "Rukovođenje i upravljanje drugima", "Rad sa drugima", itd.</p> <p>Stavovi i vrijednosti na radu: "Vrijednosti na radu", "Radni stavovi", itd.</p> <p>Znanje: zakonodavstvo, forenzika, politika, pacijentova prava, etika, društveni sistem, ljudsko ponašanje, procjena i ocjenjivanje, dokumentovanje, zdravlje i bezbjednost, pacijentova bezbjednost, osiguranje kvaliteta, najbolja praksa, standardi metodologije nauke i istraživanje osnovnih nauka (npr. zdravlje, priroda): fizika, hemija, anatomija, fiziologija, psihologija, menadžment, planiranje i organizacija higijene, ekonomski i ekološki principi, društvo, kultura, životna sredina, javno zdravlje, epidemiologija, ICT, sredstva za pristupanje informacijama, CPD/cjeloživotno učenje .</p> <p>Vještine: komunikacija (verbalna i neverbalna), pisanje, izvještavanje, vođenje dokumentacije, savjetovanje, posmatranje, procjena i ocjenjivanje, analiziranje, planiranje, jačanje, jezik (svoj i strani), rješavanje problema, kritički kapacitet, razmišljanje, rješenje konflikta, profesionalna distanca, tolerancija frustracije, kapacitet samoodređenosti i samostalnog razmišljanja, profesionalna samopercepција, razumijevanje i planiranje procesa istraživanja, informisanje pacijentata/kljenata, rukovođenje, organizovanje, upravljanje, (među)kulturno-ekološke kompetencije, rad sa ljudima, vođenje i organizovanje grupa, zaštita ranjivih grupa .</p> <p>Stavovi: empatija, saosjećanje, osjetljivost, ljubaznost, etika, zainteresovanost za ljudе, timski rad, interdisciplinarni rad, sposobnost osjetljivog slušanja, uzimanje u obzir kulturnih i regionalnih potreba, životnih stilova i vrijednosti, aktivno građansko učešće, poštovanje ljudskih i građanskih prava, socijalna pravda, doprinos daljem razvoju profesije, LLL – cjeloživotno učenje, CPD – kontinuirani profesionalni razvoj – obaveze daljeg obučavanja</p>

IV. ZAKLJUČAK

U kontekstu rastućih i promjenljivih zdravstvenih potreba, reforme zdravstvenog sistema i novih neodložnih zahtjeva njege, potrebno je šire razumijevanje različitih uloga i profesionalnih kategorija u zdravstvenoj njezi, pored jasne slike tačnih i uporedivih brojki za cijelu sestrinsku radnu snagu.

Stoga, kategorije koje su korišćene u klasifikaciji profesija treba da budu dobro izdefinisane i upotrebljive za statističku analizu. Zbog njihove jasne strukture od nižeg ka višem kvalifikacijskom nivou (Likertova skala), ove tri kategorije koje je predložila EFN prikladne su da ih iskoriste statističari i ekonomisti u sprovođenju pouzdane analize.

Na kraju, na EFN Matricu za radnu snagu 3+1 EFN članovi gledaju kao na korisno sredstvo za uravnoteženje stalne opasnosti od unižavanja sestrinskog obrazovanja (Bachelor stepen), što se može vidjeti u nekim EU državama. Zato će EFN članovi koristiti ovaj dokument u lobiranju na nacionalnom nivou da bi se uticalo na sastav radne snage i da bi se obezbijedila jasnost raznim sestrinskim ulogama i odgovornostima, dok će EFN Kancelarija koristiti ovu Matricu za lobiranje kod EU institucija.

EFN KONTAKT

Address: Clos du Parnasse, 11A
B-1050 Brussels
Belgium

Tel.: +32 2 512 74 19 - Fax: +32 2 512 35 50

Email: efn@efn.be - Web: www.efnweb.eu

Contact Person: Mr Paul De Raeve, EFN Secretary General

Registration Number: 476.356.013

Transparency Register: 87872442953-08